

Leto XXI. Štev. 162

GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBORList izhaja vsak dan razen
petka. // Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

„LJUDSKA PRAVICA“
USTANOVLJENA 1. OKTOBRA
1934 • MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT DNEVNIK IN
TEDNIK OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1961 KOT DNEV-
NIK NATO PA KOT TEDNIK
• OD 1. JUNIJA 1963 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z „BORBO“

D J A V A H A R L A L N E H R U V K A I R U

NA SEDANJI PRELOMNICI V ZGODOVINI

bi utegnila ženevska konferenca pripomoči, da bi prenehala napetost in bi se svet otresel strahu

Kairo, 11. jul. (AFP). Indijski ministrijski predsednik Nehru je prišel davi v Kairo. Na letališču so ga sprejeli ministrijski predsednik Naser, članj Revolucionarnega sveta in diplomatski predstavniki dežel, katere je nedavno obiskal.

V Düsseldorfu, kjer se je letalo ustavilo za pol ure, je ministrijski predsednik Nehru sredi izjavil novinarjem, da ne pričakuje, da bodo na bližnji konferenci štirih v Ženevi uredili glavna pereča svetovna vprašanja. »Sodim pa, da se je vzdušje na svetu odločno zboljšalo,« je dejal, »kljub temu pa ne bi bilo pravilno pričakovati od ženevske konference ureditve vseh problemov, temveč samo obravnavanje poti in načinov za doseg sporazuma o mednarodnih problemih. Svet je nekaj več kot samo Evropa,« je rekel dalje. »Vi ste tu razdelili svet na Zahod in Zahod in celo Evropo ste razdelili na vzhodno in zahodno.« Takšna razdelitev je zelo

Gamal Abdel Naser

ozka. Na Zahodu pozablajo, da žive tri četrtine človeštva izven Evrope in da zdaj Azije in njenih narodov ni več mogoče prezreti.

V Kairu je Nehru danes novinarjem izjavil:

»Obiskal sem mnogo dežel: Sovjetsko zvezo, Poljsko, Jugoslavijo, Češkoslovaško, Avstrijo, Italijo in Veliko Britanijo. V vsej Evropi in tudi v Sovjetski zvezi ljudstvo mnogo razmišlja o bližnjih razgovorih najvišjih predstavnikov štirih velesil. Javnost dežel, ki sem jih obiskal, meni, da bodo na tej konferenci pripra-

vili ukrepe, ki naj pripomorejo k zmanjšanju mednarodne napetosti, in da bodo našli za sedanje probleme pot mirljubne ureditve. Voditelji držav, ki se bodo sestali v Ženevi, dele želje svojih narodov in zato se zavajajo, da jih čakajo resne naloge. Prepričan sem, da smo na zelo važni psihološki prelomnici svetovne zgodovine. Če bomo izkoristili vse prednosti, ki jih imamo, lahko ustvarimo novo vzdušje. Ne moremo pričakovati, da se bodo zgodili čudeži. Velike in odločilne važnosti je to, da hodi sedanji svet po poti medsebojnega sodelovanja, da v tem napreduje in da se bori proti napetosti in strahu.

Sovjetska zveza, ZDA, Velika Britanija in Jugoslavija so v zadnjih petih mesecih mnogo pomembnega ukrenile, da bi se zmanjšala mednarodna napetost. Sedanje svetovne probleme bi lahko razdelili v dva dela. V Evropi je glavno vprašanje Nemčija, na Daljnem vzhodu Formoza in Indokina. Te probleme bi bilo treba urediti postopoma, korak za korakom in ne samo prek formalnih razgovorov.

Uradni razgovori so potrebni, kadar so za to prek neuradnih stikov ustvarjeni ustrezní pogoji. Na svetu vidimo zdaj prizadevanje in poskuse, da bi zadeve obravnavali po tej poti, ne smemo pa pozabiti, da so še mnoga težava vprašanja in da medsebojno nezaupanje še ni izginilo.

Na vprašanje o upostavitvi nevtralne cone v Evropi je Nehru odgovoril, da ni treba misliti na utrjevanje vojaških blokov, marveč na močno potrebo po miru. Nehru je izrazil mnenje, da bo za mir najbolj koristno, če se bodo vlade ogibale vojaškim blokom.

Intenzivni razgovori

Nehru in Naser sta imela že zgodaj dopoldne prvi razgovor. Popoldne so se razgovori nadaljevali. Indijski ministrijski predsednik odputuje iz Kaira jutri zjutraj nazaj v Indijo.

Vladni »Al Gumhurija« pozdravlja Nehruja kot »voditelja, ki si je s svojim delom za svobodo in mir pridobil nesmrtnost zase in za svojo deželo.

Zatem pa razpravlja v uvodniku o odporu Egipta proti zahodnim načrtom na Srednjem vzhodu prek turško-iranskega pakta in pravi, da gre za poskus, da bi »Egiptu in Srednjemu vzhodu vsilili vojaško pokroviteljstvo z izgovorom, da gre za obrambo.« »Egipt odločno na-

sprotuje vsem tem poskusom,« pravi list, »in pri tem uživa vsestransko podporo Indije.

Djavaharlal Nehru.

Eisenhower z novimi načrti v Ženevo

doma pa notranjepolitična vrenja na gospodarskem in sindikalnem področju

(OD STALNEGA DOPISNIKA)

New York, 11. jul. Politični krogi v Washingtonu se bodo zanimali ta teden za tri važna vprašanja: za konferenco štirih v Ženevi, kamor odputuje predsednik Eisenhower v petek, za zaostreni spor o javni kontroli nad hidroenergetskim sistemom v dolini reke Tennessee in za bližnja kolektivna pogajanja med sindikatom in koncernom »General Electric«.

Predsednik Eisenhower bo v petek govoril prek ameriškega radijskega in televizijskega omrežja. Napovedal bo novi ameriški načrt o razorožitvi, v katerem bodo izražene ideje, podobne določbam o kontroli nad oboroževanjem, ki so jih pripravili v Zahodnoevropski zvezi in ki naj bi se razširile na vso Atlantsko zvezo in na dežele Vzhodne Evrope. Prepoved atomskega orožja bi torej ostala zadeva, ki bi jo bilo treba urediti v daljini, če ne zelo daljni prihodnosti.

ZDA so prepričane, da bi lahko na takšni podlagi našli tudi pot k združitvi Nemčije tako, da bi se sovjetska bojazan pred obnovo nemškega militarizma polegla, ker bi nastal na ozemlju sedanje Vzhodne Nemčije nevtraliziran pas. Čeprav bo pred-

Nizozemska odlikovanja našim delavcem

Beograd, 11. jul. (Jugopres). Enajstim jugoslovanskim delavcem, ki so se izkazali v reševalnih akcijah med katastrofalnimi poplavami na Nizozemskem, so bile podeljene častne diplome.

Delavci, izmed katerih so štirje zaposleni v puljski ladjedelnici »U Janik«, trije v ladjedelnici »3. maja« na Reki, štirje pa v ladjedelnici »Split«, so bili takrat, februarja 1953, na specializaciji na Nizozemskem.

V diplomah, ki jih je odlikovanec izročilo nizozemsko poslanstvo v Beogradu, je izražena v imenu nizozemskega naroda hvaležnost za odlično pomoč pri reševanju žrtev ob poplavih.

Naša gospodarska delegacija v Parizu

Pariz, 11. jul. (Tanjug). V Parizu je davi prispela jugoslovanska gospodarska delegacija pod vodstvom državnega podtajnika za zunanje zadeve Hasana Brkića. Delegacija bo s francoskim strokovnjaki nadaljevala razgovore o gospodarskih vprašanjih, ki se tičejo obeh dežel. Razgovori so dejansko nadaljevanje razprav, ki so se začele ob nedavnem obisku francoskega državnega tajnika za gospodarstvo Pierra Abelina v Beogradu.

Sodelovanje naših strokovnjakov

v proučevanju in pripravljanju načrtov za lokalne upravne skupnosti v deželah vzhodnega Sredozemlja

Beograd, 11. jul. (Tanjug). — Naši strokovnjaki za socialna in komunalna vprašanja bodo kot člani skupine strokovnjakov iz dežel Bližnjega vzhoda, Grčije, Izraela in Jugoslavije, sodelovali v proučevanju razvoja lokalnih skupnosti v deželah vzhodnega Sredozemlja. V ta namen pripravljajo širše poročilo tudi o organizaciji in razvoju komunalnih skupnosti v Jugoslaviji.

Septembra meseca bo študijska skupina z Bližnjega vzhoda obiskala Jugoslavijo, Grčijo in Izrael in se seznanila z ureditvijo nekaterih lokalnih središč v teh deželah. Zatem bodo v sliherni izmed teh dežel imeli kratke konference, na katerih bodo skupno z domačimi izvedenci obravnavali probleme socialnega, gospodarskega, zdravstvenega in prosvetnega razvoja.

Sad dela te študijske skupine naj bi bilo priporočilo Organizaciji združenih narodov in njenim specializiranim agencijam.

Sklep o sklicanju takšnih regionalnih konferenc in o medsebojni izmenjavi izkušenj je bil sprejet na XVI. zasedanju Ekonomskega-socialnega sveta OZN.

Jugoslovansko-britanske mornariške vaje

Beograd, 11. jul. (Tanjug). Danes popoldne je bil objavljen naslednji skupni jugoslovansko-britanski komunikat:

»Na osnovi poprejšnjega sporazuma in priprav bodo od 15. do 30. julija t. l. na področju Splita skupne vaje, v katerih bodo z jugoslovanske strani sodelovali en rušilec, nekaj patrolnih ladij in torpednih čolnov, z britanske pa nekaj rušilcev in podmornic.

Te skupne vaje imajo izključno šolski značaj in njihov namen je izvežbat ljudi v obrambi proti podmornicam in proti napadom hitrih patrolnih ladij.

Ko se bodo britanske ladje mudile v Splitu, si bosta komandant britanske eskadrilje in komandant JVM izmenjala obiska, prišlo pa bo tudi do obiskov med oficirji in moštvi posameznih ladij.

Prav tako bo več športnih tekmovalj med posadkami britanskih in jugoslovanskih ladij.

Sprejem v Moskvi

Moskva, 11. jul. (Tanjug). Popoldne je jugoslovanski vojaški ataše v Moskvi polkovnik Bogdan Mamula priredil sprejem na čast jugoslovanski letalski delegaciji, ki se mudí v Sovjetski zvezi. Sprejemu so prisostvovali glavni maršal letalstva Žigarev, maršali Sokolovski, Rudenkov, Bagramjan, višji funkcionarji zunanjevega ministrstva in v Moskvi akreditirani vojaški atašeji.

Izmed Jugoslovancev so se razen članov delegacije pod vodstvom generalpodpolkovnika Zdenka Ulepića sprejema udeležili tudi jugoslovanski veleposlanik v Moskvi Dobrovič Vidić ter člani veleposlaništva.

Naser o notranjih vprašanjih

demokratskega sistema v Egiptu in gospodarski izgradnji dežele

London, 11. jul. (Tanjug). Ministrijski predsednik je izjavil v razgovoru s sodručnikom londonskega »Daily Telegrapha«, da bodo v Egiptu v začetku prihodnjega leta ponovno vzpostavili parlamentarni režim. Izpolniti bomo, je rekel Naser, naše napovedi glede demokratske vlade. Natančne procedure še nismo določili, vendar starega sistema, ki je omogočal tujim državam in domačim korumpiranim elementom, da so podkupovali ministre in članke parlamenta, v nobenem primeru ne bomo obnovili.

Naser je govoril o uspehih no-

vaga režima, ki bo 23. julija slavil svojo tretjo obletnico in je opozoril na reforme v kmetijstvu in solstvu, na zboljšanje preskrbe dežele z vodo in na stabilnost, ki jo Egipt zdaj dosegel.

Ostro je kritiziral turško-iranski pakt, češ da je izraz splošne nesloge na Srednjem vzhodu, ki ruši obrambne možnosti tega področja in arabskega sveta.

Glede bližnjih volitev v Sudanu je Naser izrazil prepričanje, da bo Sudan glasoval za povezavo z Egiptom.

Goa preizkusni kamen

za ves Zahod v uveljavljanju načel o samoodločbi narodov

New Delhi, 11. jul. (Tanjug). V članku o položaju Goa in ostalih portugalskih posesti na indijskem ozemlju poziva današnji »Hindustan Standard« zahodne velesile, naj obsojijo »absurdno vztrajanje Lizbone, da bi dežele Indije obdržale pod svojo oblastjo na podlagi argumenta, da so bili ti kraji stoletja portugalske kolonije. Takšen argument pomeni opravičevati kolonializem samo zato, ker korenini v daljni preteklosti. Zdaj živimo v svetu, na katerem je svoboda pripoznana i kot načelo i kot pravica slehernega naroda in, če tega neko ne razume, mi, morajo pa drugi pomagati k pameti. V tem smislu Goa ni samo problem portugalske Indije, temveč tudi preizkusni kamen Zahoda glede načela o samoodločbi narodov. Zahod bo izpostavil svojo demokracijo zasmehu, če

bo dovolil, da bo Portugalska nadaljevala barbarstva v Indiji.

Ed Nehrujevim srečanjem s papežem, pravi list, so vatikanski predstavniki izrazili mnenje, da so »portugalske posesti v Indiji izključno politično vprašanje, ki ni v nobeni zvezi z verskimi problemi.« Tisk zato ocenjuje Nehrujev obisk v Vatikanu kot udarec Portugalu, ki je skušala mobilizirati zahodno javnost proti Indiji z geslom, da je krščanstvo v Indiji v nevarnosti.

VREMENSKA NAPOVED

za torek, 12. julija

Dolno izboljšanje, vendar še manjša oblačna vrstja. V zahodni in delno osrednji Sloveniji popoldne nekaj krajevnih padavin, delno kot nevihte. Temperatura se bo postopoma dvigala.

IZJAVA GENERALNEGA TAJNIKA ZB JUGOSLAVIJE VELIMIRA STOJNIČA
PO VRNITVI IZ KOPENHAGENA

SVETOVNA ZVEZA BIVŠIH BORCEV IMA SKUPNE NAZORE

v čemer sta njena moč in demokratični značaj

Beograd, 11. julija. — Predsednik Zveze vojaških vojni invalidov Jugoslavije generalni podpolkovnik Miloje Milojević in generalni tajnik ZB Jugoslavije Velimir Stojnić sta se vrnila iz Kopenhagena, kjer sta od 5. do 9. julija sodelovala na zasedanju Svetovne zveze bivših borcev. General Milojević je podpredsednik Zveze, Velimir Stojnić pa član Generalnega sveta.

Velimir Stojnić je rekel, da so na zasedanju Izvršnega odbora Zveze bivših borcev sprejeli med drugim resolucijo o mednarodnem sodelovanju in letoviščih za otroke padlih borcev.

Dnevni red so popolnili z resolucijo o uporabi atomske energije v miroljubne namene, z resolucijo o razorožitvi in nekaterimi resolucijami s področja invalidske zaštite. Generalni svet Svetovne zveze je sklenil, da bo šesta generalna skupščina maja 1956 v Bruslju. V Zvezo so sprejeli več narodnih zvez bivših borcev.

Proučili so tudi poskus nekaterih ljudi iz zahodnoevropskih dežel, da bi ustanovili evropsko organizacijo na ideološki podlagi

kot protiutež Svetovni zvezi bivših borcev. Za takšno organizacijo so se zlasti zavzemale nekatere militaristične organizacije v Nemčiji, da bi zbrale v njej bivše poklicne vojake. Živahna je bila razprava o resoluciji Izvršnega odbora o mednarodnem sodelovanju. V tej resoluciji je Izvršni odbor Svetovne zveze ugotovil, da je razvoj svetovnih dogodkov privedel do popuščanja mednarodne napetosti in do širše uporabe metod pogajanj in izmenjave mnenj med posameznimi deželami za ureditev odprtih vprašanj. Takšen razvoj dogodkov na svetu je v celoti opravičil resolucijo, ki jo je sprejela peta generalna skupščina Svetovne zveze na Dunaju z naslovom »Konsolidacija miru in okrepitev mednarodnega sodelovanja.«

V razpravi na zasedanju je bilo sklenjeno vključiti v resolucijo kot bodrilne znake še naslednje momente: normalizacijo stikov med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo na podlagi spoštovanja načela enakopravnosti, neodvisnosti in nevmešavanja v notranje zadeve, in nedavni prispevek azijsko-afriških dežel k miru in

mednarodnem sodelovanju. V resoluciji o mednarodnem sodelovanju je izraženo prepričanje, da bi morala Organizacija združenih narodov postati univerzalna in tako najučinkovitejši instrument miru in sodelovanja na svetu. Hkrati je poudarjeno, da razvoj mednarodnega položaja po poti popuščanja napetosti in enodušnosti v obsojbi slehernega poskusa glede agresije in vmešavanja v notranje zadeve posameznih dežel ustreza naporom in željam bivših borcev na vsem svetu.

Na koncu je Velimir Stojnić poudaril ugotovitve zasedanja, da se je predstavnikom organizacij bivših borcev vzlelo temu, da niso prišli na zasedanje z enakimi nameni in enakim obravnavanjem mednarodnih problemov, posrečilo izoblikovati v glavnih vprašanjih enotna gledišča in sprejeti skupne sklepe, ki pomenijo stvarjen prispevek k miru in mednarodnem sodelovanju. Tako je postala Svetovna zveza bivših borcev zelo konstruktivno telo. Na njenih skupščinah se izkristalizirajo skupni nazor mnogih in zelo različnih narodnih organizacij z vsega sveta.

DELO LJUDSKE SKUPSCINE LR SLOVENIJE

Z ZBORA ZVEZE ZADRUŽNIC SLOVENIJE

ALI NAJ DOBIJO OBČINE večje pristojnosti s področja gozdarstva

Iz razprave o predlogu zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov na skupni seji Odbora za organizacijo oblasti in uprave ter zakonodajnih odborov

Ljubljana, 11. julija. Odbor za organizacijo oblasti in uprave Republike zboru in oba zakonodajna odbora Ljudske skupščine LRS so na današnji skupni seji nadaljevali razpravo o predlogu zakona o pristojnostih občinskih in okrajnih ljudskih odborov v zadevah, ki so urejene z dosedanjimi republiškimi predpisi. To razpravo so odbori začeli na prejšnji skupni seji 5. t. m.

Zlasti živahna je bila na današnji seji razprava o pristojnosti s področja gozdarstva, pri čemer je šlo v bistvu za vprašanje, ali naj nekatere poglavitne pristojnosti s tega področja obdrži okraj ali pa jih kaže dati občinam. Ta problem so odbori obravnavali že na zadnji seji, ko so sklenili, naj konkretno predlog o razmejitvi pristojnosti na tem področju sestavi posebna komisija.

O predlogu te komisije je poslanec Vinko Hafner poročal na današnji seji. Poudaril je, da gre pri tem za dve bistveni vprašanji: prvi, kdo in na kakšen način naj upravlja gozdove splošne ljudske premoženja, in drugi, kdo naj izvršuje regulatorne ukrepe v odnosu na privatni in združni gozdarski sektor. Dejal je, da mnogih pristojnosti ni moč dati samo občin ali samo okraju. Noto je, da Hafner dal na droben konkreten predlog za razmejitve teh pristojnosti. Po tem predlogu naj bi mnoge pristojnosti prešle na občine, nekatere naj bi obdržal okraj, nekaj pristojnosti pa naj bi opravljal okraj in občina, vsak za svoje področje.

Predstavnik izvršnega sveta, Boris Kocijanec, je predlagal, da komisija v celoti zavrže kot nesprejemljiv glede na sedanje stanje v gozdarstvu. Med drugim je poudaril, da gozda masa ni zadostna, gozdarški kader pa ni enakovredno razporejen po okrajih. Tov. Kocijanec je nato dejal, da se kaže lokalistične težnje, ki škodijo zlasti lesni industriji in okrajnim rudnikom z janskim lesom ter je ta problem resno treba upoštevati, ko gre za odločitev, kdo naj upravlja gozd. V Sloveniji je izmed vse gozdne površine

61% privatne; potreben je skupen načrt za doseganje ustreznega stanja v gozdarstvu. Važno je pri tem tudi vprašanje kadrov, ki jih zelo primanjkuje. Če bi prenesli še več pristojnosti na občine, bi zaradi malostevnih gozdarstev strokovnjakov resno ogrozili upoštevano načrtno delo na tem področju. Samo izmed dosedanjih okrajev ima vsaj 12 izmed toliko gozdarstev strokovnjakov, kolikor jih nujno potrebuje za okrajne gozdarstvene organe.

8. stalice tov. Borisa Kocijanca se je strinjal tudi poslanec Feliks Razzdrih. Prav tako je podprl stališče predstavnikov izvršnega sveta tudi poslanec Vlado Krivic, ki je poudaril, da je skrb za gozdarstvo v neposredni zvezi z našimi splošnimi gospodarskimi interesi. Tudi tov. Krivic je govoril o resnem pomankanju gozdarstev strokovnjakov, pri čemer je omenil, da imamo v Sloveniji le 256 gozdarstev strokovnjakov, na Gozdarski fakulteti je 138 študentov, izmed katerih jih letno diplomira nekaj 10, na Srednji gozdarstviški šoli pa je vpisanih 156 dijakov, kar kaže, da bo tega kadra še nekaj let, hudo primanjlovalo.

Poslanec Vinko Hafner, ki je vztrajal pri predlogu komisije, je sodil, da tako pomemben gospodarski sektor, kot je gozdarstvo, ne more mimo občine. Govoril je nadalje tudi o tem, da gozdena uprava ne opravlja uspešno svojih nalog. Tov. Hafner je poudaril, da je treba dati občinam več pristojnosti na področju gozdarstva, da bi gozd bolj približali občinam in kmetu in s tem tudi bolj mobilizirali občino in kmete za gojenje gozdov.

Ljudski poslanec Miha Berčič je dejal, da so pomisleki predstavnikov izvršnega sveta sicer tehnični, vendar je sodil, da bi vsaj nekaj pristojnosti lahko prenesli tudi na občino. Svoje mnenje je podprl med drugim tudi s tem, da okraj izdaja na primer sečna dovoljenja, ne da bi največkrat poznal konkretne razmere.

Član izvršnega sveta Boris Kocijanec je nato dejal, da bo formiranje občine tako glede teritorija kot tudi funkcij, nadaljnji proces se vedno reševal, pri čemer je dejal, da problem rešiti tudi ta problem. Poudaril je, da načeloma ni proti predlogu, po

Aleksander Ranković, pokrovitelj mednarodne vinske razstave v Ljubljani

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Aleksander Ranković je s poročil Gospodarskemu razstavštvu v Ljubljani, da sprejema pokroviteljstvo nad 1. mednarodno razstavo vin, ki bo od 3. do 11. septembra v Ljubljani. Verjetno bo tudi sam odprl to pomembno prirediteljo. Za razstavo je doslej prijavilo svojo udeležbo šest držav, in sicer Francija, Italija, Švica, Nemčija in Avstrija. Te dni pa je prispela tudi prijava Sovjetske zveze. Vse te države se bodo razstave udeležile s svojimi vini, tako da bodo imeli obiskovalci možnost spoznati najboljša vina teh držav. Vsa ta vina, doma in inozemska, bodo ocenili najboljši strokovnjaki iz navedenih držav.

S svojimi prireditvami se naše Gospodarsko razstavštvu čedalje bolj uveljavlja tudi v inozemstvu. Prvo turistično in športno razstavo, ki bo odprta še do 17. t. m., je te dni obiskal med drugimi tudi podpredsednik vrhovnega komiteja fizkulture Poljske Michal Jechiel v spremstvu člana komiteja M. Renkeja. Obisk razstave je bil v nedeljo zelo zadovoljiv in je razstavo obiskalo nad 3000 obiskovalcev.

Priprave na reorganizacijo Rdečega križa glede na formiranje novih okrajev in občin

Na včerajšnji plenarni seji Glavnega odbora RK Slovenije so člani razpravljali o pripravah na reorganizacijo Rdečega križa glede na formiranje novih okrajev in občin. Na področju nekaterih okrajev že delujejo iniciativni odbori, ki bodo pripravili volitve za nove okrajne in občinske odbore RK. Ker skopo odmerjen čas, ki je določen za reorganizacijo, ne dopušča običajnega delegatskega načina volitev, je izvršni odbor Glavnega odbora RK priporočil okrajnim in občinskim organizacijam, naj člani dosedanjih okrajnih odborov po teritorialno-upravnih združitvi izvolijo iz svoje srede nov okrajni odbor RK, prav tako pa naj store tudi občinski odbori. Novi odbori RK naj bi bili formirani do meseca avgusta in hkrati naj bi po okrajih in občinah izvolili tudi potrebne komisije in delegate za jesensko skupščino RK, na kateri naj bi izvolili nov glavni odbor Rdečega križa.

Na seji so razpravljali tudi o poročilu o pripravah za gradnjo mladinskega okrevališča na Debelem rtiču pri Kopru. Glavni odbor Rdečega križa Slovenije se je namreč odločil, da bo na tem rtiču uredil stalno obmorsko okrevališče za zdravstveno ogroženo mladino Slovenije. To okrevališče naj bi zamenjalo dosedanj dom v Savudriji, ki ga bo moral RK odstopiti ljudskemu odboru v Bujah. Na Debelem rtiču so že začeli z delom in sicer z napeljavo vode in kanalizacije,

S SESTANKA UPRAVNEGA ODBORA ZDRUŽENJA PODJETIJ ZA PREDELAVO MESA

Po odobritvi prostega formiranja cen masti

bi se lahko pocenili skoraj vsi drugi mesni izdelki povprečno za 30 do 40 din pri kilogramu

Beograd, 11. julija (Tanjug). Upravni odbor Zdrženja podjetij za predelavo mesa je danes sklenil priporočiti vsem tovarnam v državi, naj prodajajo trgovskemu omrežju mast največ po 310 din. Na sestanku odbora so izrazili mnenje, da bi lahko sprejelo to ceno kot ugodno vseh 25 tovarn, ki se ukvarjajo s pridobivanjem masti.

Na današnjem sestanku je upravni odbor tega Zdrženja tudi sklenil sklicati plenarni sestanek vseh proizvajalcev mesa in masti v Jugoslaviji. Na njem bodo podrobneje proučili vprašanje proizvodnje masti in cen ostalih izdelkov te industrije. Člani upravnega odbora, ki so hkrati predstavniki največjih tovarn, so poudarili, da bi se lahko po odobritvi prostega formiranja cen masti pocenili skoraj vsi drugi mesni izdelki povprečno za 30 do 40 din pri kilogramu. To

bi lahko med drugim storili tudi zato, ker so tovarne dosedanje zube v proizvodnji masti, ki so znašale povprečno 77 din pri kilogramu, delno prenesle na izdelke, katerih cene niso bile maksimalne, kakor so suha nasoljena slanina, klobase in salame. Člani upravnega odbora Zdrženja proizvajalcev mesa in masti so tudi poudarili, da je bila ukinitve administrativne cene masti nujen ukrep za nadaljnji razvoj te industrijske panoge in za nadaljnje naraščanje proizvod-

nje masti. Opozarjali so tudi na to, da je nizko določena cena masti destitutivno vplivala na proizvodnjo tako, da smo dobili lani, ko smo zaklali več prašičev kakor v katerem koli prejšnjem letu, samo 15.300 ton masti namesto možnih 31.347 ton. Zaradi zube v tej vrsti proizvodnje so se tovarne za predelavo mesa na vse načine ogibale pridobivanju masti. Ta cilj so dosegle tudi tako, da so kupovale bolj mršave prašiče. Strokovnjaki računajo, da je izgubila vsa družbena skupnost zaradi zaklanih mršavih prašičev in uporabe masti za mesne izdelke in slanino lani 31.952 ton masti. Če pomnožimo to s 320 dolarji (toliko moramo letos plačati za vsako tono nad 30.000 ton iz ZDA uvožene masti) vidimo, da je izgubila družba lani nad 10 milijonov dolarjev.

Maksimalna cena masti je znašala 205 din, država pa je plačevala regres v znesku 25 din. Stvarni stroški podjetij pa so znašali za vsak kilogram masti 307 din na podlagi cen debelih prašičev, ki se je gibala okrog 170 din za kilogram žive teže.

Predstavniki industrije za predelavo mesa menijo, da bo prosto formiranje cen masti omogočilo večjo proizvodnjo oziroma normalno proizvodnjo masti na podlagi stvarnih možnosti in odstotka maslobo debelih prašičev. Menijo tudi, da bo to vplivalo na povečanje povprečne teže zaklanih prašičev, ki je znašala lani 113 kg.

PREDLOG GOSTINSKE ZBORNICE V LJUBLJANI:

MANJŠI GOSTINSKI OBRATI naj bi bili en dan v tednu zaprti

Ljubljanska Gostinska zbornica je sklenila včeraj ožji sestanek predstavnikov gostinskih obratov in Sindikata gostinskih delavcev zaradi dokončne formulacije predloga, po katerem naj bi bili gostinski obrati v Ljubljani, razen velikih, po en dan v tednu zaprti, podobno, kakor so to že uvedli v Celju, Mariboru in Kranju. V gostinski stroki se o tem vprašanju že dolgo razpravlja. Na temelju nedavnega sklepa letne skupščine Gostinske zbornice in skupščine Sindikata gostinskih delavcev je Ljubljanska Gostinska zbornica sestavila načrt o tem, kateri večji obrati naj obratujejo vsak dan in kateri naj bodo en dan v tednu zaprti. Sestavila je tudi seznam zapravljenih gostinskih obratov, o katerem so 23. junija že podrobno razpravljali z vsemi prizadejanimi gostinskimi obrati. Glavni razlog, ki narekuje ta ukrep, je ta, da je treba gostinskimi delavcem zagotoviti en dan tedenskega počitka, od katerega imajo zakonito pravico, kakor vsi drugi delovni ljudje. V praksi je namreč takoj, da je dela prost dan zagotovljen le osebu v večjih obratih, kjer je moč govoriti o turnusu. V manjših obratih so skušali najti izhod z zapeljivostjo tako imenovane sletkega natakraja, ki opravlja posle oddolnih delavcev, vendar je to praktično izvedljivo le za strožno osebo, ne pa na primer za blaginjavno, kuharico, skladišničarico itd. Za ta delovna mesta je mogoče najti nadomestek le v večjih obratih. Najslabše pa je v tem oziru v gostinskih kolektivnih upravljanjem, ki imajo manj kot šest ljudi. V teh gostinskih delavcih nimajo prostega dne, čeprav delajo po štirinajst, šestnajst in še več ur dnevno in so počitka najbolj

potrebni. Na stvari ničesar ne izpremenijo odločnost, da odpade morda še tretina tega delovnega časa na čas, ko morajo biti v delovni pripravljenosti. Pri tem je treba še posebej upoštevati, da je med gostinskimi osebam na področju Ljubljane kar 73% žensk. V diskusiji je bilo izrečno poudarjeno, da so razlogi za predlagano zapiranje gostinskih obratov en dan v tednu dveela drugačni, kakor so bili v trgovini, ko je šlo za to, da so trgovske poslovalnice ob sobotah popoldne zaprte. V gostinstvu gre le za uveljavljanje zakonite pravice do prostega dne, medtem ko si je trgovina poleg proste nedelje zagotovila še prosto popoldne v soboto, kar vzbuja pri potrošnikih upravičeno nezadovoljstvo, zlasti tudi pri turistih, ki prihajajo v Ljubljano največ v soboto, ko si popoldne ne morejo nič kupiti.

Upoštevati pa je treba še drug tehten razlog, namreč ta, da je zdaj eliščenje obratov pri obratovanju vseh dni v tednu mogoče le v nočnem času. V manjših obratih tudi nimajo posebnih čistilk. Če pa bo obrat en dan v tednu zaprt, bo moč temeljito čistiti vse prostore v skladu s higienskimi predpisi.

Pri sestavi predloga, kateri obrati naj obratujejo vse dni v tednu, so se spoznavali, naj dnevno obratujejo poleg hotelov in kavarn, tudi vse večje restavracije. Po tem predlogu bi na področju Ljubljane določeno dni v tednu ne obratovalo 133 gostinskih obratov, vse dni v tednu pa bi obratovalo 76 obratov, pri čemer pa se na primer v hotelih posebej šteje hotelski, restavracijski in kavarnski obrat. Razpored je sestavljen tako, da so upoštevane lokalne po-

temu, da je n. pr. nesno za 100 jajc pri eni kokoši manjša, kakor v Holandiji ali v Danskem, je izkazal lani izvoz perutnine in jaje, poleg domače potrošnje, 309 milijonov deviznih dinarjev. Da pa bi perutinarstvo pri nas bolj intenzivirali, so zadrudnice izvedle celo vrsto nalog; povečale so število vzrejnih središč (v Sloveniji jih je sedaj preko 200). Povpraševanje po štajerskih kokoših je bilo letos tako veliko, da so mogli kriti le majhen del potreb. Kapaciteta valjenja enodnevnih piščancev v Sloveniji je 250.000 letno, potreba po njih pa 2 milijona 500.000.

Tudi v prašičerejo, važno živinorejsko panogo pri nas, so vnesle žene precej novih, naprednih metod. Vsako leto zakoljemo v Sloveniji okoli 440.000 prašičev, težkih okrog sto kilogramov. Samo z izboljšanjem pomamljive prehrane so mnoge gospodinjice dosegle zavidljive uspehe, začele pa so načrtno delati tudi v vrtnarstvu in s tem v zvezi z zdravo prehrano. Običajno vidimo v vrtnih: solato, fižol, zelje in repo, čeprav bi lahko na istih površinah in z istim trudom pridelovale žene več vrst zelenjave, da bi imele skozi vse leto dovolj vitaminske hrane. Zlasti premalo sadimo pri nas zelenjave za zimske mesece, kar vsi občutimo že pozimi in spomladi v močni občutljivosti našega organizma do vseh zunanjih infekcij in prehladov. V okviru kmetijskih združenj so žene v vsej Sloveniji uredile 3500 kmetičnih in 80 šolskih vrto. Tudi v bodoče se bodo morale žene v svoji dejavnosti čim bolj nasloniti na kmetijske zdruge, dobiti od njih organizacijsko, strokovno in finančno pomoč hkrati pa tudi povečati svoje dohodke.

Pri vsem tem delu pa nastaja problem prebremanjenosti kmetičnih žena, ki kot osnovne proizvajalke deficitnih, živilskih produktov nimajo časa, da bi to proizvodnjo razvijale v večji meri, ker jih teži breme vsakodnevni poslov v kmetijstvu in gospodinjstvu. Nihče pri nas nima težjega dela kot kmetične žene — matere, ki delajo vse leto naporno na polju in pri živini, tudi po šestnajst ur dnevno, poleg tega pa skrbijo za gospodinjstvo, negujejo otroke itd. Res veliko smo pri nas že storili za delovnega človeka, veliko investirali za napredek v kmetijstvu, toda obremenjenost kmetičnih žena se bistveno še ni zmanjšala. Se vedno smatramo kot mehanizacijo v kmetijstvu predvsem uvajanje traktorjev in večjih kmetijskih strojev, pozabljamo pa na manjše stroje, naprave in orodja, ki bi v marsikateri lahko povečali delovni učinek in zmanjšali hude fizične napore. Prišli smo do spoznanja, da gospodinjstvo ni samo stvar žena ali družin, temveč živo zanimajo celotno socialistično družbo, kajti v svojem bistvu je sestavni del narodnega gospodarstva. Jak.

NOVI KOVANCI PO 10, 20 IN 50 DINARJEV

V zvezi z odlokom Zveznega izvršnega sveta so v državni kovnici v Beogradu zaključili priprave na izdelavo novih kovancev po 10, 20 in 50 din. Vsi trije kovanci bodo izdelani iz aluminijeve — bronaste litine. Kovance za 10 din bo težak 3 gr, njegov premer pa bo znašal 21 mm. Vanj bo vtisnjena podoba žanjice. Kovance za 20 din bo malo večji in težji. Njegov premer bo znašal 23 mm, teža pa 4 gr. Na kovancu bo podoba delavca. Kombinacija teh dveh likov bo vtisnjena v 50 dinarski kovanci, ki bo izmed vseh največji in najtežji. Njegov premer bo znašal 25 mm, teža pa 6 gr. Predvidevajo, da bodo novi kovanci v obtoku v začetku prihodnjega leta.

Kaj določa o tem nova uredba o trgovanju

V šoštanjskem okraju uporabljajo mnogo umetnih gnojil.

Ekonomija kmetijske zadruge v Gornjem gradu se sicer v glavnem bavi z živinorejo. Lotila pa se je tudi nekaterih drobnejših dejavnosti, da bi tako dale vzgled, kako se da v kmetijstvu izkoristiti slaherno površino ter iz nje dobiti primeren hasek. Na parcelici ob gozdu je uredila na petnajstih arih vzoren malinjak, kjer so posadila plantažnem načinu v ravni vrstah in ob žični opori vzgojili bujna malinova stebela. Letos so dočakali prvo rodno leto. Visoko in košato malinovje je prepolno zorečih malin, ki so neprimerno debelejšje kot gozdne maline. Računajo, da bodo nabrali v malinjaku do 1000 kg izbranih malin, ki bodo dale ekonomiji vsaj 100.000 dinarjev. (Z)

Obisk pri mladincih — graditeljih stadiona na Viču

To novo določilo ima namen preprečiti spekulacije industrijskih in drugih proizvajalnih podjetij s kritičnimi surovinami in polizdelki. Večkrat se je namreč doslej dogajalo, da so proizvajalca podjetja zahtevala pretirano velike količine takega kritičnega blaga na škodo preskrbe potrošnje, potem pa so »presežke« prodajala trgovini po znatno zvišanih cenah. Tako so mnoga kovinsko predelovalna in gradbeno podjetja prodajala trgovini za potrebe široke potrošnje svoje presežke valjenega ali vlečenega železa po ceni, ki je za 10 do 20 % višja od nabavne cene. S.

Menimo, da bi bilo treba postaviti ob Savo zadostno število tabel z napisi, da je odlaganje smeti in kopanje konj v reki prepovedano.

Zavod so ustanovili leta 1952. Ljubljansko omrežje je bilo tehnično zastarelo. Takol na rolstvn zavoda so s

Situacija: Povpraševanje po devizah je bilo na današnjem rednem sešanku živahnije, vendar je vseeno ostal večji znesek ameriških dolarjev neprodan, medtem ko je ponudba ostalih devizah, ki so bile predmet trgovanja, pokrila povpraševanja. Pro met je bil dober.

naše ulice

avoda »Javna razsvetljava«

lotili modernizacije razsvetljave strogem centru. Nato pa so krenili po vpadnih cestah, ki vežejo naše mesto s glavni republikanski arterijami. Zlasti cestna, Tržaška cesta, vedno pa jima je sledila Titova cesta. Bv grajenca so prijetno presenetili z dve vrstno razsvetljavo, ki se bo v pri etapi razprostrala do gostilne Kacij v Deshah, se obnovi in dopolni omrežje na dolžini 2000 m. In da so ob nekaterih praznikih v večernih urah sprejemajo pod stotinami različnih barvnih žarnic, ali pa obudujemo veličastno razsvetljen Grad, se sponimo, da so to zaslugе prav istega zavoda.

Prebivalec ulice, kler po 11. ul. zavladala tema, v polsolinu: Zavod tesa z razsvetljavo, kjer je prost v očetnih urah minimalna. Letna števila nad 10 milijonov za porabo električnega toka, saj 3000 cestnih žarn potroši letno 1.600.000 kWh. Tj. štednja je torej popolnoma upravičena.

Tako pripoveduje člani kolektiva »Javna razsvetljava« v svojem delu. Res je, tema v obrobih predelov še močnejša od svetlobe. Marljiv kolektiv pa obljublja, da ne bo dolgotako. Malce potrpihno in temni kotički bodo v Ljubljani prava redkost, mišči in svetlobo bodo dobili v enakomerno svetlobo v srcu, ki bo zdaj polno temo po dobro razsvetljeni ulici vračal dimov.

Znamenje še ni izbrisano

Glej, ob cesti je velik grob, pokrit s pisanim cvetjem. ob grobu pa gori vrsta sveč, vrsta rumenih

»Sveče ob grobu pri Kališču?..
Saj res, danes je minilo 13 let od

Josef Vogt iz Mettmanna pri Düsseldorfu, SS Sturmführer, vodni in kriminalni svetnik, krivnik gorenskega ljudstva. Josef Vogt - Himmlerjeva longa manus v slovenskih krajih, zločinec, ki je že pred vojno pripravil načrt za izločitev ljudi v naših krajih in je bil zato povezan z reakcionarno južnoslovansko policijo. Ko je leta 1942 prispel na Bled, kjer je bila glavna esesovska komanda, se je

»Po tistem napadu na postojanko,« pripoveduje ženska »so na odpeljali v Mauthausen. Mnogo nas je bilo tam, a vrnil se nismo vsi. Ko smo prišli v taborišče, so nam vžgali na roke znamenja. Poglejte

Prebivalec ulice, kler po 11. ul. zavladala tema, v polsolinu: Zavod tesa z razsvetljavo, kjer je prost v očetnih urah minimalna. Letna števila nad 10 milijonov za porabo električnega toka, saj 3000 cestnih žarn potroši letno 1.600.000 kWh. Tj. štednja je torej popolnoma upravičena.

Tako pripoveduje člani kolektiva »Javna razsvetljava« v svojem delu. Res je, tema v obrobih predelov še močnejša od svetlobe. Marljiv kolektiv pa obljublja, da ne bo dolgotako. Malce potrpihno in temni kotički bodo v Ljubljani prava redkost, mišči in svetlobo bodo dobili v enakomerno svetlobo v srcu, ki bo zdaj polno temo po dobro razsvetljeni ulici vračal dimov.

Zavod so ustanovili leta 1952. Ljubljansko omrežje je bilo tehnično zastarelo. Takol po roletvni zavoda so se

urah sprehajamo pod stotinami razno-
barvnih žarnic, ali pa občudujemo
veličastno razsvetljen Grad, se spom-
nimo, da so to zasluge prav istega
zavoda.

Dirigent dr. Oskar Danon

III. LJUBLJANSKI FESTIVAL

Drevi: II. VEČER OPERNIH ARIJ

II. večer opernih arij, ki bo nočoj v arhivnem predvorju Križank v okviru prireditve III. ljubljanskega festivala, bo brez dvoma spet glasbeni dogodek, kakor se vrstijo drugi za drugim zadnje dni festivalskih slavnosti. Saj je bil že prvi večer v petek, 8. t. m. popolnoma raz-

Demetrij Zebre

prodan, čeprav je bila ob istem času še druga festivalna prireditev v Operi.

Nočoj bomo imeli priložnost slišati naše najboljše operne soliste z izbranim in pestrim sporedom opernih arij. Nastopili bodo iz Ljubljane Nada Vidmarjeva (sopran), iz Zagreba pa Nada Putarjeva (mezzosopran), J. Goštič (tenor), T. Neralič (bas) in V. Ružjak (bariton). Dirigiral bo Demetrij Zebre.

Vladimir Ružjak

Po lanskem triumfalnem uspehu Berliner-Ensembela z B. Brechtovo »Mutter Courage, ki je bil — kot trdijo — prav gotovo najpomembnejši gledališki dogodek I. festivala, je letos to svojevrstno gledališče iz Vzhodne Berlina prikazalo prvo povojno delo svojega dramatika, umetniškega vodje in režiserja Bertholda Brechta: Kavkaški krog s kredo. To je menda danes edino gledališče na svetu, ki ima svojega shišnega dramatika in Brecht je menda edini dramatik na svetu, ki ima svoje gledališče.

Ni prostora ne časa, da bi se sedaj spuščali v Brechtovo gledališko teorijo »Verfremdungseffektas« in »depersonalizacije«, v teorijo, ki jo to gledališče praktično osvaja kot svoj umetniško-ideološki koncept. To ob drugi priliki. — V napornem sistematičnem študiju, ki traja tudi po 6 (!) mesecev za eno uprizoritev, dosega Berliner Ensemble izjemno umetniške uspehe, s katerimi se uvršča med najpomembnejša gledališča na svetu. Simbioza: dramatik — gledališki teoretik — umetniški vodja gledališča — režiser — je tu zopet rodila dragocen sad.

Kavkaški krog s kredo ima v osnovi znano kitajsko pravljico, ki jo pri nas poznamo tudi po gledaliških uprizoritvah. Pri Brechtu pa je ista osnovna ideja dobila novo funkcijo. Brecht je preobrazil staro kitajsko »moralno« in jo zaostril.

Kavkaški krog s kredo je »okvirno« dramatsko delo s prologom in nebratrim epilogom. Okvir je spor med dvema kavkaškima kolhozoma po končni vojni. Komu pripada posest: kolhoz »Galinsk« dobi ukaz, da se s svojimi čredami umakne pred hitlerjevsko invazijo. Na to mesto je prišel sadjerejski in vinogradniški kolhoz »Rosa Luxemburg«, ki je izboljšal zemljo z modernimi agrotehničnimi napravami in obenem aktivno sodeloval v boju proti okupatorju. Zdej »Galinsk« zahteva zemljo nazaj. Vendar v razpravi obvelja razsodba, da zemlja pripada tistemu, ki jo ustvari plodnejšo, boljše. Ob sporazumu zaigra kolhoz »Rosa Luxemburg« kolhoz »Galinsk« staro kitajsko legendo Kavkaški krog s

SREČANJE Z MLADIMI

VTISI Z LETOŠNJIH JAVNIH PREDSTAV AKADEMIJE ZA IGRALSKO UMETNOST

Te resnice ni mogoče več spregledati: javni nastopi slušateljev AIU pomenijo iz leta v leto svojiski zanimivosti čar in dopolnilo ljubljanskim gledališkim sezonam. Za razliko od minulih nastopov ima letošnji dva mikavna predznaka: predstavil nam je tako rekoč najmlajše bodoče gledališke ustvarjalce, katerih rast in razvoj v internem, študijskem pogledu bo vnovič mogoče videti ob njihovi diplomski predstavi, drugi predznak pa je vezan na Akademijo kot institucijo: sodeč po gledališkem listu, je letošnji nastop deseti. Tedaj: majhen jubilej; čeprav tih, vendarle vreden pozornosti.

Repertoar, ki ga je v teh desetih nastopih pokazala Akademija, spričo posebnih, študijskih, pedagoških in drugih razlogov ne more imeti neke enotne podobe. Ne glede na to pa daje prav silna, problemska in vsebinska raznovrstnost in raznorodnost repertoarja nastopom Akademije specifično privlačnost. Tokrat so slušatelji Akademije predstavili dva klasična avtorja: F. M. Dostojevskega »sentimentalni roman« »Bele noči« v dramatičnizi Sidorja in Mršiča in znamenito Molierovo enodejansko komedijo »Sganarelle ali namišljeni rogonosec«. Prvo delo so izvajali študentje četrtega semestra dramske igre iz razreda predavateljice Vide Juvanove, ob režijski asistenci Rosande Sjukove in scenografski opremi Mileta Koruna. Molierovo komedijo pa slušatelji šestega semestra izredne profesorice Mire Danilove, v režiji in scenografiji Mileta Koruna.

Nastopili so torej gledališniki, ki imajo pred seboj še dve oziroma eno leto študija. Čeprav je bil kvaliteten razloček med četrim in šestim semestrom jasno opazen, je letošnja predstava vnovič nedvomno izpričala: resnost, prizadevnost, nadarjenost, mladostno vojnost in formalno znanje nastopajočih.

»BELE NOČI«

V estetskem in problemskem pogledu so bile »Bele noči« v prvi vrsti režijsko naslonjene na lirčne in sentimentalne tone teksta in je ustrezno tej zasnovi dobila tudi interpretacija zgolj lirčno-sentimentalni značaj. Nedvomno si toni izredno močno uglašajo to mladostno delo Dostojevskega. Kljub temu pa se mi zdi, da je režija premalo poudarila tudi tiste skrite, postavimo, nevrstene kompleksne, s katerimi je avtor »Karamazovih« tudi v »Belih nočeh« vsaj rahlo »obdaroval« vse svoje junake, vključno Fjodora in Nastenjo. Takšni lirčni in čustveni zasnovi so se v marsičem podredili domala vsi igralci.

Fjodor Danila Benedičič je bil prisrčen sanjač, v izrazu vseskozi privzdigljen, mehak, čustveno razdaioč se izpovedovalec. V značajnem pogledu bi Benedičič Fjodoru lahko pridel nekaj tragične groleske in živčne razrabljanosti. Isto večja za interpretki Nastenke: Bogdano Bratuzevo in Bredo Pujlevo. Obe igralki sta zlasti erotično močno doživljajoči lik Nastenke lepo upodobili, vendar je Bratuzeva z nekoliko intimnejšo »bidermajersko damo« nazorneje posredovala. Presenetljivo močne karakterne poteze sta dala babici in Fjodorovemu znanцу Vera Perova in Polde Bibič. Njuna igra pomeni najbolj dozele kvalitete dosežke v igralskem delu »Belih noči«. Manjši vlogi Neznanca in Stanovca sta primerno izoblikovala Ivo Leskovec in Rudolf Kosmač.

»SGANARELLE«

Uprizoritev Molierovega »Sganarelle« je zlasti v režijskem in scenografskem pogledu pomenila prijetno posvečitev uprizarjanja tega avtorja na naših odrih. Korun je dejanje komedije v zunanjem izrazu in na ta stilni zasutek

Seanarella je s primernimi komedijskimi nastanki v drži, gibanju, gesti in dikciji izoblikoval Danilo Bezlag. Njegovi ženi je Alja Tkaleva pripisala pravo mero koketnosti in srčnosti, v podobni bolj prebrisano naivni fakturi je Majda Hermanova upodobila Celijino služabnico. Njen bolj groteskni pedant je bil Andrej Jelačin kot Debelinko. V isti smeri je upodobil obe svoji drobni vlogi Volodja Peer. Zaradi značajnih npravi svojih likov sta bili Marija Semetova in Franček Drolek kot Celija in Lelji bolj umerjena, čeprav ne po vsej pravici. Pariskega meščana Gorbuisa je impresivno stiliziral Zlatko Sugman.

Letošnji nastop nam je tedaj razkril slušatelje Akademije tako rekoč v procesu nastajanja, oblikovanja in ustvarjanja. Ne glede na to, da bi bila sleherni zaključna sodba preuranjena, je treba povedati, da se — zgolj po teh bežnih vtisih sodeč — obeta slovenski gledališki umetnosti vreden naraščaj.

V. P.

Maurizio Lasansky (ZDA): Ognjeni ptič, 1952, jedkanica

OB PESNIŠKI ZBIRKI BRANKA RUDOLFA

Večkrat mi je kdo dejal, da težko bere pesmi. Ne vem čemu, a do sedaj nisem prav verjel tega. To po priznam: neimenitne pesmi se težko bere. In še več: dvakrat težko je tako branje poleti.

Nedavno tega je izdala Mariborska založba Obzorja neveliko knjižico v nelepji sivi opremi, kjer je zapisano spredaj z velikimi črkami kakor na kakšnem učbeniku: Svet in jaz, na hrbitišču pa: Branko Rudolf.

Avtor je zbral tu okrog šestdeset pesmi, ki jih je razdelil — olikor se sploh lahko vidi iz tako malomarne notranje ureditve — v tri cikle: uvodni, spominski ali lahko rečemo krajinski ciklus brez naslova, sonetni ciklus s soneti o Resnici, Renesancini in Roman-tičnini soneti ter ciklus »Razgledi« z izpovednimi nazorskimi pesmimi. Tem pesmi pa je dodal še Napis, epigrame in domisleke, ki niso ne ostri ne domiselni, kvečjemu prijetno hudomušni in — priznamo — v taki zbirki popolnoma odveč in brez potrebe.

Dva načina sta, kako Branko Rudolf pristopa k poeziji. Dva povesem različna vira inspiracije, ki pa imata vendar v končni stopnji po zamisli avtorjevega miselnega osebnega početa nekaj skupnega: zadržanost, pasivno razmišljanje ali opazovanje predmeta ali človeka ob predmetu. Niti na prvi kakor ne na drugi način ne pride Rudolf do one pojocje litike, do

elementarnih enkratnih podob, ki bi same zase govorile v tisti pravi pesniški govorici. Rudolf ni te sorte poet, Morda je preveč učen, star ali širok, nekako vserazumevajoč in vserazlagajoč je, nesprossen in nenoten. Poezija pa nima rada tega.

Prvi vir Rudolfovega pesništva izhaja iz narava, svet, kakor ga gleda človek z očmi, srcem in pametjo. Lahko bi tudi rekli: neposreden odnos do stvari. Tu je Rudolf najprijetnejši. Le redko razkroji z miselnimi konstrukcijami, Rudolf je v teh pesmih (Akarel 1 in 11, Slikar) podobar, na las podobar kopici naših vsemogočih krajinarjev z njihovimi zelenorjavimi platni, ki rahlo utrajujejo. Ali drugače: Rudolf v teh pesmih ni nov, ni niti dober a tudi ne slab.

Druge plat medalje pa je za avtorja izrazito slabša. To so pesmi, nastale iz razmišljanja o umetniških, umetnosti, človeku, resnici. Miselnost zasnovane, razumsko izdelane, zajete v nelahko sonetno formo, ki jo Rudolf sicer obvlada, a vendar... Vsak sonet je kot celota nepopoln, povsod nekaj manjka, kakor da se poet ne more skoncitrirati na danih štirinajstih verzov: na koncu vsakega soneta ostane še nekaj nepovedanega. Zato porabi večkrat za isti motiv dva ali celo več sonetov: n. pr. soneta Trubarju,

Michelangelu, dva soneta pred sliko Madone itd. Že citirani naslovi kažejo na vsebino in kakovost teh pesmi. Še slabše je z obširnim ciklusom sonetov o Resnici, ki ostane v taki pesniški in filozofski koncepciji, kot ga nam nudi Branko Rudolf, nejasen in nepreprečljiv. Vsekakor bo ostala mnogim bralcem nepojasnjena skrivnost, kaj pravzaprav hoče s temi soneti. In še nekaj, ko smo pravkar pri soneti: Rudolf je s svojimi soneti po formi in platni staromodni. Oblikovno so to prav taki soneti, kot jih je bilo na koše po naših revijah pred vojno. Rudolf se je oddelil najbrže iz juževine za to veličastno klasično formo, saj pravega vzroka, zakaj so pesmi pisane v sonetni obliki, res ni opazil. Na žalost današnji poet sonetov ne more preko Ketteja, Kosovele in Voduka.

Sinteza obeh izhodišč pesništva: ustvarjanja — pesnikov notranji svet in svet, ki ga obdaja — je rodila v tej zbirki boljše pesmi le tam, kjer razum ne prevaga čustva, kjer ostaneta obe prvu in pravilnem ravnotežju. To so Romantični soneti, ki pomenijo vrh v Rudolfovi poeziji. Med njimi najdemo sorazmerno dobre pesmi, kot so: Melanholija popotnika ob mlinu, Klavir u mraku, Jesenski večer. Te n lahko dodamo brez pridržka še eno pesem iz prvega cikla: Romantični madrigal. V tej pesmi je Rudolf napisal svoje najboljše verz. Uspeh teh pesmi je predosem v čustvu, ki

je bilo dovolj močno in so bile poetemakem miselne spekulacije in atrakcije odveč. In še nekaj: realen svet, ki je bil podlaga temu čustvu, daje pesmim pravo pesniško podol. Tega pa delno v renesančnih sonetih in seveda v sonetih o Resnici ni in ga zato pesnik resnično ni imel.

Oblikovno je Rudolf nezanimiv. V metaforiki, v ritmu ne prinaša ničesar novega, kar bo nedvomno v ruzi z samo vsebino njegovih pesmi. Verza sicer ne dela sile, večkrat pa se zazdi, da je obratno: verz povzroča pregledice. Stilno sta zanimivi pesmi Slap in Jadrnica, ki kažejo v Rudolfu zapovednega iskalka na poti župančičeve forme. Sodim, da se tod ne more daleč.

T. PAVCEK

CAMUS V JUGOSLAVIJI

Na povabilo Triglav filma je prispeval v Ljubljano znan francoski filmski delavec in režiser G. Georges Camus. G. Camus se bo mudil v Sloveniji nekaj več kot teden dni in z našimi filmskimi delavci razpravljaj o možnostih, da bi režiral pri nas film »Kurir« po scenariju pisatelja Mateja Bora in »Dolino miru« po scenariju pisatelja Ivana Ribiča-Stojana.

G. Camus se s predstavniki Triglav-filma razgovarja o možnostih, da bi režiral pri nas film »Kurir« po scenariju pisatelja Mateja Bora in »Dolino miru« po scenariju pisatelja Ivana Ribiča-Stojana.

MEDNARODNI GLEDALIŠKI RENDEZ-VOUS V PARIZU

Drugi festivalski triumf

kredo, ki so jo naštedrali kolhozniki pod vodstvom slavnega peveca — poeta Arkadija Ceidreja. Ta bo s svojim petjem spremljal vso predstavo in jo komentiral...

Nekoč, v Georgiji, ob nekem uporu, je guvernerjeva žena, ob begu, v skrbi, da reši svoje dragocenosti in oblačila — pozabila na svojega sina. Preprosto dekle, Grusa, ga najde in pobegne z njim pred zasledovalci v snežne gore. Da ga reši, je pripravljena vse žrtvovati: svojo mlado ljubezen, svojo srečo, svoje življenje. V tem križevem potu mu je s svojim mlekom dala tudi svojo ljubezen. Ko je upor zadušil, se vrnejo: guvernerjeva žena, ki zahteva svojega otroka, Grusa, ki noče dati »svojega« otroka, čeprav pri tem žrtvuje zaupanje svojega ljubega, ki se je tudi vrnil iz vojne. Vendar ta v ljubezni do Gruse celo priča, da je on oče otroka, samo, da bi Grusa lahko obdržala »svojega« otroka. Zdej sodnik razsodi v krogu s kredo. Toda tu je Grusa tista, ki spusti roko otroka, da bi mu ne prizadela bolečin. Sodnik prisodi otroka: ne rodni materi, kakor je otroku dala življenje in ga zapustila, temveč »materji, kakor mu je življenje rešila in zvesto z njim trpela. — To je nova morala in stari legendi...

Delo se zopet okvirno zaključa in rapsod poje zaključno moralno misel: Vsaka stvar pripada tistemu, ki jo zboljša: otrok ljubečim srcem, da bi ga dobro vzgojili, vozilo dobremu vozniku, da ga ne bo zvrnil s pota, zemlja tistemu, ki jo, željno, napaja, da bodo najboljši plodovi privrli iz nje.

Globoka moralna prizadetost, izrazit, toplo občuten človeški element in skrajna preprostost — so največja odlika

tega dela. Njegova epska širina mu daje nekako legendarno veličino.

Uprizoritev je imela prav svojevrsten, izjemen značaj. Skoraj se nisem mogel znebiti vtisa, da res gledam predstavo amaterjev-kolhoznikov, ki so jo sami naštedrali. Namreč v tem smislu, da je bil to teater tiste iskrene preprostosti, ki jo včasih (sicer redko) srečamo pri dobrih

Na sliki igralci Harry Cillmann, Ernst Busch in Ulrich Spallinger

amaterjih. Pri vsem tem pa skrajna umetniška resnoba, prizadevnost in popolno obvladanje igralskega izraza.

In še nekaj: ne samo da se ne toje priznati in pokazati, da je to teater, nasprotno, oni nikoli ne špekulirajo na osvajanje lažne iluzije. To je teater, resen teater z globokim moralnim smislom.

Značaj njihove igre je do kraja preprost, globoko človeški, nekoliko samo ob sebi razumljiv, enostaven, neposreden, sprossen. A pri vsem tem z neverjetno močno in bogato notranjo vsebino. Ta enostavnost — res ne najdem drugega izraza, čeprav vem, kako je ta beseda medla in kolikokrat zlorabljena — je aaravnost frapantna in gledalec ima občutek, da direktno prehaja vanj, da ga sprošča.

Mogoče je res, da je stil igranja nekoliko suh, epsko objektivističen, a je zato brez vsake zlagane, cenene, dekorativne našarjenosti. Za priški občutek je tudi mogoče pretežak, preroben, premečen, ko bi kdo pogrešal notranjega ognja, igralske radosti, navdušenosti in veselja nad igranjem.

Ce bi se hotel spuščati v podrobnosti in neštete edinstvene kvalitete Brechtove režije, bi potreboval za to mnogo obširnejši prostor, kot mi ga dopušča potrpežljiva redakcija in bralci. Rad bi omenil samo še dve dragocenosti: izvrstno množične scene, bogate v individualnih karakterizacijah in psiholoških domislicah (n. pr. grozljiva poroka s pijanlim pomom) in neverjetno tenko občuteni in preprosto dani dejtaji v individualni igri.

Moderna, stilizirana scena. Spretna, enostavna in obenem bogata v okusu, barvah, v izrazu. Čudoviti kostumi, slajne, izrazite maske (negativne osebe imajo nalitnice), perfektni efekti (snežni metej itd.). Posebna odlika predstave: v celoten značaj dela izjemno uglašena sprema glasha.

Gostovanje Berliner Ensembela je doslej — poleg Kitajcev največji triumf na Pariškem festivalu. Vse se mi zdi, da bo — kot lani — tudi letos najvišji dosežek sodobne gledališke ustvarjalnosti.

FRANCE JAMNIK

Na pragu nove
poti v tehniki

REVOLUCIJA ROBOTOV

Elektronski možgani, avtomatične tovarne in stroji delajo veliko hitreje in boljše kot človek

Stroj, ki ga vidite na sliki, ne potrebuje človeških rok, dela, truda. Brez napak »šteje« tablete v neki tovarni zdravil in jih devlje v fiole.

Po svetu v zadnjem času že govorijo o revoluciji robotov. Izraz »elektronski možgani« se je že močno udomačil. Poznajo ga ne samo tehniki in inženirji, marveč tudi preprosti ljudje.

Elektronski možgani so član velike družine robotov, ki narašča iz dneva v dan.

Elektronski možgani izdelujejo motorje, odgovarjajo na telefonske pozive, seštevajo, množe in dele, rešijo najbolj zamotano enačbo. Pišejo, govorijo. Pravijo, da znajo napisati celo ljubezniva pisma...

Vse to lahko opravijo brez človekove pomoči. Veliko hitreje kot človek. In boljše.

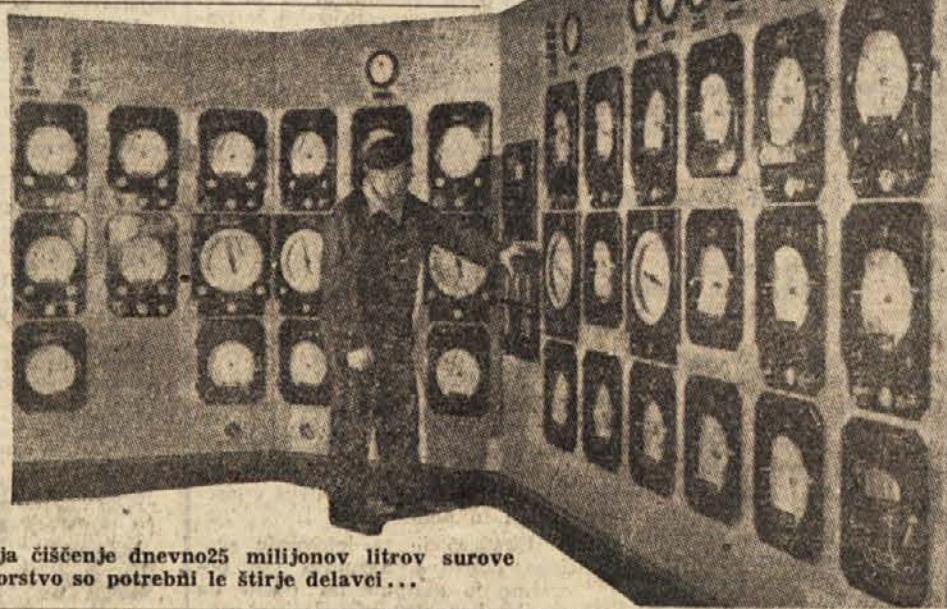
Avtomatizacija proizvodnje se uveljavlja v mnogih razvitih deželah sveta. Oglejmo si nekaj primerov:

V družbi J. Lyons & Co. imajo elektronsko napravo po imenu Leo. Le-ta izračuna tedenske mezde 7000 delavcev in nameščenec v 40 minutah. Nekoč so za ta posel potrebovali kopico uslužbenecv in le-ti so se s tem delom ubadali — 225 ur.

Drugi primer: 14 strojev izdelava 90 % ameriških električnih

STROJ v avtomatični tovarni

Tale robot ureja čiščenje dnevno 25 milijonov litrov surove nafte. Za nadzorstvo so potrebni le štirje delavci...

žarnik. V eni minuti jih izdelajo 1800.

Tretji primer: V Sovjetski zvezi imajo avtomatično tovarno, v kateri dela samo devet ljudi. Tovarna izdeluje glave motorjev za celotno sovjetsko industrijo manjših avtomobilov.

Četrti primer: Američani imajo stroj, ki izračuna plače, odtegljaje in pokojninsko zavarovanje 200.000 nameščenecv in delavcev newyorške občine. Stroj nadomešča 50 uradnikov.

Ti primeri niso osamljeni. V Fordovih tovarnah v Clevelandu imajo vrsto elektronskih možganov in avtomatičnih strojev, ki jih upravlja 250 ljudi. Z njimi opravijo dvakrat toliko dela, kolikor ga je opravilo doslej 2500 delavcev.

V elektrarni v Pittsburgu, ki jo zdaj grade, bodo potrebovali samo šest tehnikov za naprave, s katerimi bodo oskrbovali z električno energijo celo mesto. Pittsburg šteje nad 670.000 prebivalcev...

Se in še bi lahko naštevali. Vsi primeri bi pričali, da nastaja nova revolucija v industriji in tehniki, katere posledica bo čedalje manj zaposlenih ljudi, oziroma krajši delovni čas. Jasno je, da bo takšen razvoj zahteval načrtno gospodarstvo, smotno uporabo teh do nedavna še neslutnih možnosti v prid človeštva.

V jutrišnji številki bomo spregovorili o posledicah avtomatizacije na drugih področjih, v pisarniškem poslovanju in drugod.

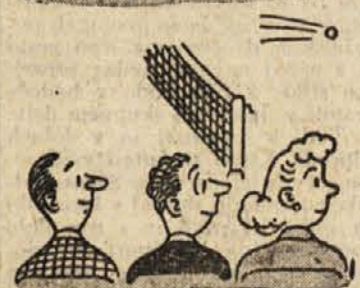
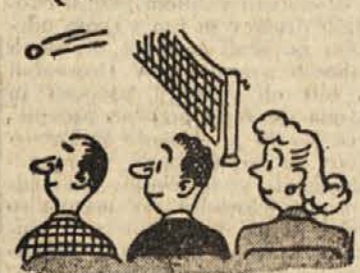
Televizijsko zavarovanje

V Veliki Britaniji so izključili 10 odstotkov televizijskih aparatov, ker lastniki ne morejo kupiti novih cevi. Katodne cevi so namreč pri popravilu televizijskega aparata najdražji sestavni del. Neka londonska tvrdka pa je

brž izkoristila to priložnost in ponudila lastnikom televizijskih aparatov nakup katodnih cevi na kredit. Tvrdka je pripravljena posoditi cevi proti malenkostnemu mesečnemu odplačilu. Ko bi lastniki televizijskih aparatov odplačali vse obroke, bi bile katodne cevi njihove. V Angliji imajo tudi televizijsko zavarovanje in posebno službo, ki proti malenkostnim mesečnim prispevkom skrbi, da so televizijski aparati zmeraj v redu.

Silos za avtomobile

V Karlsruhe so odprli prvi avtomobilski silos Nemčije. Silos ima pet nadstropij in 120 koč za avtomobile. Avtomobilisti je treba zapeljati avto samo pred garažo, kjer dobi številko, potem pa lahko gre svojo pot. Avto potegnejo v dvigalo in ga dvignejo v eno izmed nadstropij, kjer so pač proste koče. Ko se avtomobilist vrne, čaka kvečjemu dobro minuto, pa ima avto spet pred seboj. V Nemčiji namenjajo zgraditi še več takšnih avtomobilskih silosov. Nekaj podobnega imajo tudi v Benetkah. Tam je znana italijanska tovarna »Fiat« zgradila veliko, večnadstropno garažo, v katero zapeljejo avtomobilisti svoje avtomobile sami, potem pa gredo po opravkih.

Brez besed

FINA MEHANIKA

Janezek dela od včeraj pri finem mehaniku. Danes sreča Miha. »No, kako ti je kaj vse delo pri mojstru, Janezek?«
»No, na splošno se ne morem pritožiti. Samo težavno je to delo. Računati moramo s tisočinkami centimetra.«
»Gromska strela! Koliko tisočink pa je v centimetru?«
»Na milijone,« odgovori Janezek.

Nepričakovan uspeh poslančevega govora

Na eni prvih sej novega angleškega Spodnjega doma je govoril tudi novi poslanec Laburistične stranke Ronald Ledger. Govoril je o potrebi po zboljšanju socialnega skrbstva. Zavzel se je zlasti za preskrbo revnih družin z mnogimi otroki. V osvetlitev je pripovedoval o usodi neke delavske žene, ki jo je zapustil mož s tremi otročki,

ko je že pričakovala četrtega. Bilo je pred dobrimi 30 leti. Žena je morala otroke oddati v sirotišnico. Dorasli so, ne da bi sploh videli očeta, mater, brata in sestre.

Poslanci so z zanimanjem poslušali Ledgerov govor. Govoril je mirno, toda njegov glas je pričal, da je globoko ganjen. Malo pa je bilo v angleški zbornici govornikov, ki bi dosegli tolikšen uspeh. »Eden izmed treh otrok te družine sem jaz. Še zdaj ne vem, kje sta moj oče in mati, kje moji sestri in brat.« Njegov govor je bil drugi dan senzacija dnevnega tiska in televizije. In uspeh je bil enako presenetljiv kakor govor sam. Poslančevi sestri in brat so se oglasili že čez nekaj dni. Po 30 letih je družina spet združena.

Salkovo cepivo v Kanadi

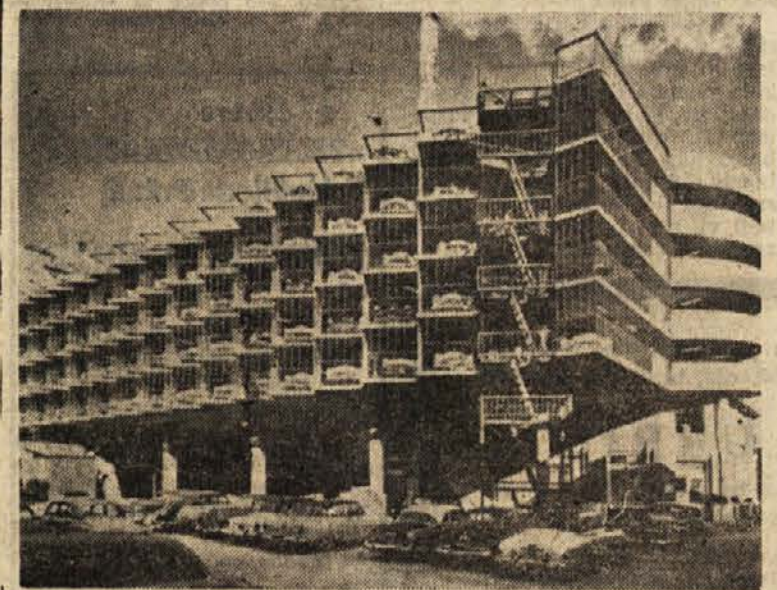
Kanadski minister za zdravstvo je v Spodnjem domu izjavil, da so cepili v Kanadi s Salkovim cepivom 750.000 otrok, pa ni nobeden zbolel za otroško paralizo. To je nov dokaz, da so nekateri ameriški otroci po cepitvi zboleli zato, ker so v tovarni zdravil cepivo napačno sestavili.

Stoletnica švedske znamke

Ob stoletnici švedske pisemske znamke so odprli v petek teden doslej največjo filatelistično razstavo na Švedskem »Stokholmia 55.« Ze prvi dan je privabila na tisoče obiskovalcev iz vseh delov sveta. Na njej je razstavljena tudi sloveča zbirka pisemskih znamk angleške kraljice. V okviru razstave so organizirali v Stockholmu kongres Mednarodne zveze filatelistov.

Trpežna lokomotiva

Električna lokomotiva »CC 7147« francoskih državnih železnic je prevozila v maju na progi Pariz—Lyon 61.294 km. Največ in sicer 51.657 km, je prevozila neka druga lokomotiva marca 1954. Lokomotiva »CC 7147« je v kratkem obdobju prevozila 103.236 km s povprečno hitrostjo 83 km na uro, kar ustreza dnevni razdalji približno 2004 km.

To ni slika iz utopičnega filma, ampak najmodernejša garaža za shrambo avtomobilov v ameriskem mestu Salt Lake City. Tukaj je prostora za 542 avtomobilov. Garaža ima 5 nadstropij

RAZPELI SO PERUTI

PISE IN RISE:
MILAN MAVER

13. »Čez ono uro bomo že v zraku,« so veselo kramljali. »Vidiš onle hrib? Dobro si ga oglej, od zgoraj ga sploh ne bo več opaziti. Škoda, da me ne bo videl profesor. Misli, da bo kaj novarno? Kaj, če se me loti višinska bolezen! Moral bi vzeti jopico, nad oblaki je menda precej mrzlo. Dva tisoč metrov, tri tisoč, morda še več! Fant, najraje bi se kar obrnil domov. Uganjanja in povpraševanja ni bilo konca. Zdal so se razvneli v silnem navdušenju, zdaj spet potihnil v strahu in tesnobi.

14. Na letališču so poiskali letalskega učitelja. Dobrodušno si je ogledoval pogumno trojico, ki bi hotela na vsak način v višavo. »Malo premislite še, fantje,« je okleval. »Koliko let pa imate?« »Petnajst,« se je škodočljivo pobahal Janez. »Tale dva pa...« »Tudi petnajst,« ga je prehitel Peter. »Pravzaprav, Marko jih ima štiriinajst,« je malo popustil, ko je videl, da učitelj nejeverno ogleduje Marka. Marko je hvaležno pogledal Petra in vneto pokimal.

15. Učitelj si je zamišljeno drgnil lice. »Premislite še fantje, premislite! Leteti po zraku ni kar takol!« »Saj je Peter že velikokrat letel,« je navdušeno pojasnil Marko. »Oho,« je prisluhnili učitelj: »Kje pa?« Peter je zardel. Najraje bi Marku kar na mestu pritisknil krepko brco. Da je smrka-vec moral stegniti jeziki! »Doma na Blokah,« je s težavo izdaval. Toda učitelj njegovo zadrego ni opazil. »Potem ste pa res od sile,« se je nasmešnil in poklical svojega pomočnika.

16. »Tle trije junaki bi radi sfrčali,« je šaljivo pojasnil. »Sicer še nimajo šestnajst let, so pa zato kaveljnit! Vzemi jih v svojo skupino. Pravzaprav tale, ki je že letal, lahko pride kar v mojo.« Potepiljal je Petra po rami: »Za poizkušnjo boš poletel na »Vrabcu«. Potem bomo videli, če ti je ostalo v glavi še kaj bloške učenosti. Sedaj pa na dolo! Sonce je že visoko. Pojdimo!« Peter je globoko zavzdihnil in stopil za njimi v letalsko lopo. »Le kako so bo vse to končalo?«